

Nov. 2000/70

Bogsering av notbåten. Text inne i tidningen.

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER.

Roland Johansson	Tavastbodav. 28	ordf.	571 43230
Lars Hedrén	Grenvägen 1	v. ordf.	571 40628
Olle Ohlsson	Måsvägen 27	kassör	571 40033
Britt-Marie Ohlsson	-"-	sekr.	571 40033
Monica Ohlsson	Lärkstigen 10	ledam.	571 40567
Sigvard Lönnqvist	Djuröhemmet	hedersledamot.	
Maria Mellberg		suppl.	570 24074
Henrik Bohm		-"-	571 40004
Annika Lillienwall		-"-	571 40521
Carina Sundström		-"-	570 10815
Kurt Johansson		-"-	571 41347
Ann Rådberg		adj.	571 40761
Hasse Lindström		revisor	571 40552
Rolf Rådberg		-"-	571 40761
Evert Wikholm		suppl.	
Edgar Pettersson		valberedn.	571 41274
Totten Lillienwall		-"-	571 40521

**Medlemsavgift för vuxna 100:-/år
barn och ungdom under 15 år 10:-**

Postgiro 98 57 43 - 4

Författarna är själva ansvariga för sina artiklar.
Plocka gärna material i tidningen, men var snäll ange källan.

Ansvariga för muséet är Britt-Marie Ohlsson och Henrik Bohm.
Dataansvarig är Arne Rådberg
Ansvarig för lokalbokning är Monica Ohlsson och Ann Rådberg
Redaktör för tidningen är Britt-Marie Ohlsson

Telefon till Strömma Hembygdsgård är 570 41350.

Ordföranden har ordet.

Sommaren är kort,
det mesta regnar bort
och hösten kommer snart,
det går med vindens fart....

Ingressen är hämtat från en kär gammal
schlagermelodi och passar väl in på den
tid som komma skall. Hösten står på lur med
sina klara om än något svala dagar,
med sina starka färger som får
naturen att explodera i ett praktfullt sceneri.

Den gångna våren och sommaren
har vi haft en hel del aktiviteter
som jag hoppas att Ni tagit del av.

Nu kommer som avslutning på året den för oss
så viktiga Julmarknaden som vi öskar Er
välkomna till.
Se vår annons i tidningen.

På återseende
Roland

Aktiviteter

Valborgsfirandet på kanaltomten blev en mycket lyckad kväll. Många besökare.

Den 11 maj hade vi besök av kulturchefen Birgitta Hansson och kultursekreterare Lena Gullmert. Efter en rundvandring i våra lokaler avslutades visiten med en utsökt lunch tillagad av Britt-Marie Johansson.

Kulturnämnden i Värmdö hade sitt möte i Backstugan den 14 juni. Innan mötet gjordes ett besök i muséet.

Utställningen "Inflyttning i Skärgården" som lånats av Skärgårdsmuséet, har suttit uppe hela sommaren. Mycket intressant tyckte alla besökare.

Föreningens 20-årsjubileum firades den 27 maj. Muséet visades, handelsboden med hantverk och loppishörna var öppen. Tipspromenad med anknytning till föreningen, lotteri och kaffeservering. På kvällen firade vi med "buffé" till självkostnadspris.

Friluftsgudstjänsten på Strömmadagen den 25 juni hade över 40 besökande. Därefter öppnade kaffeserveringen och loppisen och ännu fler besökare strömmade in.

På Hembygdsgårdens dag den 6 augusti visade vi muséet och linberedning. Loppishörnan och serveringen var öppna.

Den 2 september hade vi tillsammans med Värmdö kommun och SV Värmdö aktiviteter utanför Runda Huset i Gustavsberg. Värmdö kommun hade bjudit in hantverkare från sin vänortskommun Rättvik.

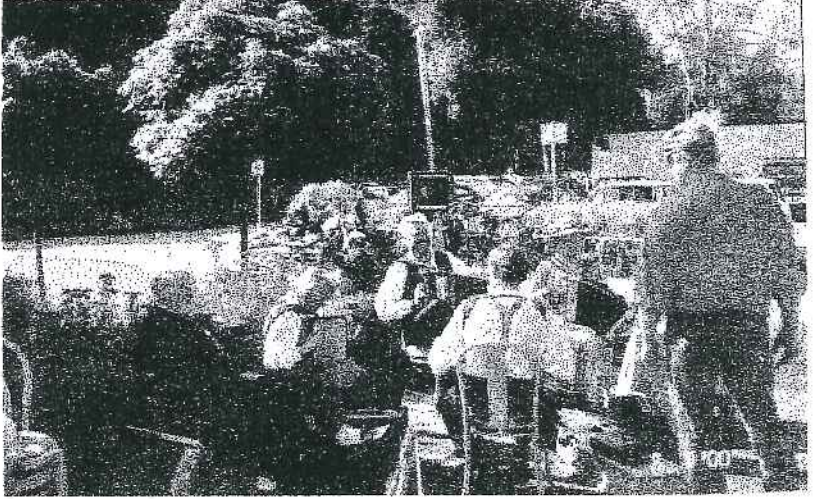
Försäljning av dalahästar, korgar och mycket mycket annat från Rättvik ägde rum inne i Runda Huset.

Vi, tillsammans med SV Värmdö hade aktiviteter utanför där vi bl.a. visade Värmdödräkten, hur man binder nät, hur man bereder lin och lite grann om hur man släkttforskar.

Värmdö Durspelare underhöll oss både utanför Runda Huset och inne.

Bernt Jacobsson, korgmakare från Rättvik.

Wermö Durspelare utanför Runda Huset.

Birgitta Asplings hantverk från Rättvik.

B-M Ohlsson
i Värmdö-
dräkten visar
den första
duken som
vävts av linet
som vuxit på
Värmdö.

Snett bakom
syns Inger
L ö f b e r g ,
släktforskare,
och mitt emot
henne står
B i r g i t t a
B a c k l u n d
som arbetar
på SV .

Foto. Birgit Forsberg.

På kvällen bjöds alla medverkande på middag i
Bäckstugan.

Britt-Marie Johansson lagade maten och Värmdö
kommun betalade kalaset. Muséet visades och dagen och
kvällen blev mycket lyckad.

BMO

Den 24 september vandrade vi upp till Stickelsberg ,den sista avrättningsplatsen på Värmdö.

Vi träffades tidigt på förmiddagen vid Mor intill Fagerdalavägen där vandringsleden går upp förbi Stickelsberg.

Vi slog oss ner på berget där bålet en gång brunnit och fick lyssna till den makabra berättelsen om avrättningarna som ägt rum här. Därefter åt vi vår medhavda matsäck uppe på högsta bergstoppen. Som vanligt hade vi strålande väder och kunde beundra utsikten åt alla håll.

Innan vi vandrade hemåt besökte vi platsen där Stickelsbergs torp legat. När man ser den lilla fyrkantiga grunden undrar man om hela familjen kunde vistas inomhus samtidigt.

I kyrkböckerna hittar man torpet mellan 1816 -1853. Troligen fanns det kvar längre, men de som bodde där efter 1853 är troligen inskrivna under Småris. Prästerna var inte så noga på den här tiden.

Från Saltarö 1816, kom inhysemannen Anders Isacson till Stickelsberg. Hans hustru hette Beata Henricsdotter. De sex barnen hette Carl Johan, Anders Jacob, Isac, Johanna Sophia, Abraham och Carolina Vilhelmina. En fosterdotter fick också plats i torpet. Anna Carolina Andersdotter som flyttade till V.Skägga 1829 sedan till Överby 1830.

Pigan Lovisa Lundberg med sin dotter Lovisa Johanna fick också plats i torpet. Familjen bodde kvar till 1832 då en ny torpare flyttade in.

Han kom från Småängen på Ingarö och hette Anders Ersson. Hustrun hette Anna Sophia Andersdotter. Endast en son, Anders Fredrik, fanns i familjen. 1834 flyttade familjen igen.

Den nye torparen hette Abraham Ersson och kom från Skärmarötorp. Hustrun Maja Lisa Dahlberg och döttrarna Fredrica Sophia och Carolina Albertina var också med. Hela familjen flyttade till Eflinge torp 1841.

Vad man kan utläsa av kyrkböckerna så var torpet nu "öde" under flera år.

1852 bodde en ensam man i torpet. Han kom från Wik och tituleras f. d. bokhållare. Hans namn var Carl Julius Gillberg och redan 1853 flyttade han till Maria församling i Stockholm.

Från Stenslätten kom den sista torparen som jag hittat i kyrkböckerna. Han hette Gustaf Adolph Tvelin och hustrun hette Anna Sophia Persdotter. Tre barn hade familjen. Hilda Sophia, Carl Gustaf Hjalmar och Anna Sophia Amanda. Tydligt hade familjen en inneboende vid namn Carl August Wahlqvist från Järfälla.

Detta var den siste torparen jag hittat i kyrkböckerna. Kanske var torpet så förfallet att ingen kunde bo där längre eller också har prästen skrivit in torparen under gården Småris som var ägare till marken.

BM Ohlsson

2000-talet började bra

Vilken start på det nya millenniet.

Vi har under året åkt kors och tvärs på Värmdö och hämtat föremål som skänkts till muséet. Några har själva skött leveransen ända fram till trappan. Just nu håller vi på med dokumentationen av alla föremål. Det är ett tidsödande arbete, men otroligt intressant. Varje föremål ska beskrivas utförligt, användningsområde, fabrikat, vad det är tillverkat av, helst vilket år, vem som använt det och vem som har skänkt föremålet. Allt läggs in på data.

Stort tack till

Lena och Bengt Älmeby, Rådalen,

Vips Vallis, Lillströmsudd

Johannes o Birgit Blomkvist, Boda

Ann o Gösta Erdevik, Kulan

Maud o Erik Eriksson, Lillströmsudd

Edgar Pettersson, Västerängen

Holger Pettersson, Gustavsberg

Kerstin Sjödahl, Nacka, för den gamla folkdräkten med hätta, (från vilken del av Dalarna den härstammar har Kerstin lovat undersöka).

Tack Ulla Kajsa Fabricius Björk, Hästhagsudd, för den hemgjorda mycket gamla vävstolen med diverse tillbehör som muséet tills vidare får disponera.

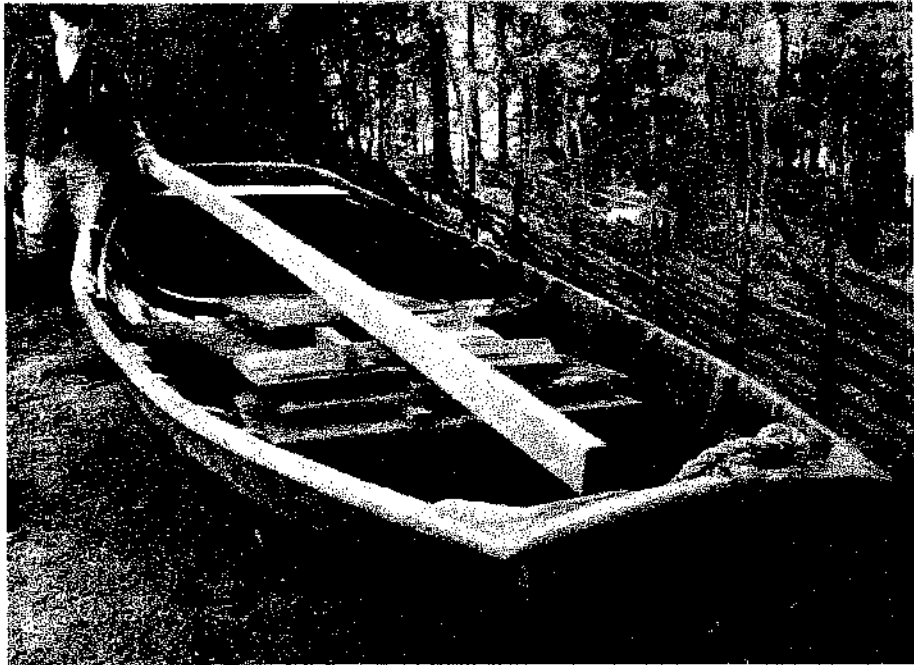
Tack alla Ni som skänkt prylar till vår loppishörna.

Notbåten från Norrvik.

Tillsammans med fiskeutrustningen som donerades av familjen Boström i Norrvik förra året, fanns även en notbåt. Tyvärr kunde vi inte ta båten till muséet just då, men nu är den hämtad och ligger utanför muséet.

Båten hämtades av Olle Nyholm, Henrik Bohm, Seved Enkel, Henrik Nordqvist och Olle Ohlsson.

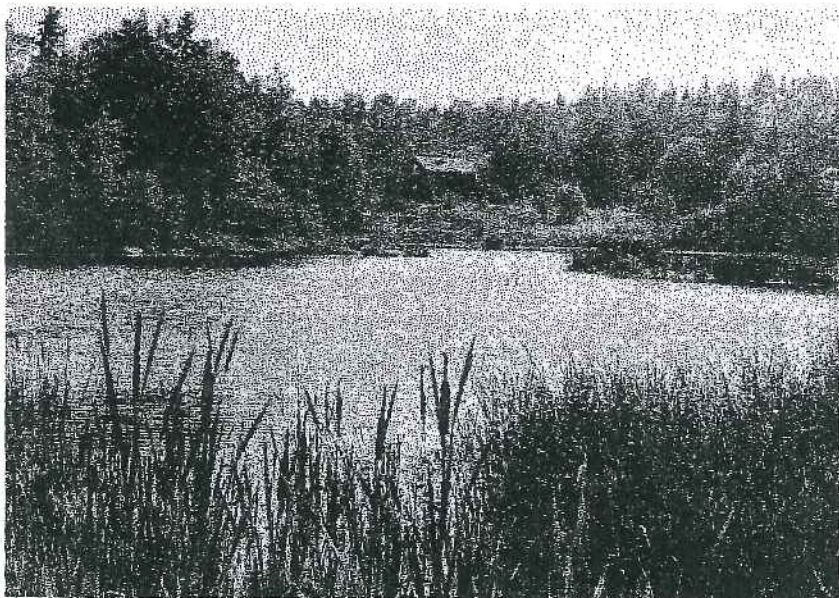
Olle Nyholms båt, Olle Ohlsson bil och Totten Lillienwalls trailer användes för transporten.

Henrik Bohm framför den gamla notbåten som nu ligger utanför muséet.

Foto BMO.

Finntorpet
ett torp under Brevik.

Finntorpet. foto Hilding Engströmer.

12 september 1680, födde en flicka Anna i Finntorpet.
1 januari 1694, Sigfrid Clementssons barn Jöns i Finntorpet
Faddrar voro Jöns Jönsson i Nora och Hans Ersson i
Herrvik, Anna i Nora och pigan Maria i Lagnö.

Ja, så kan man läsa i födelseboken från 1600-talet.
Finntorpet fanns säkert tidigare men tyvärr ingen bevarad
födelsebok.

Finntorpet ligger väldigt vackert vid den lilla sjön

Viltvattnet, som kommit till genom uppdamning på 1980 talet.

Strax intill vägen låg den lilla Kvarnstugan, som troligen revs i början på 1900-talet. En del av grundresterna ligger som fyllning i vägen, så den är betydligt bättre nu än på den tiden då "slaktare Svensson fastnade med galoscherna i leran".

Grundrester efter Kvarntorpet. foto BMO

Där vägen svänger till vänster upp mot Finntorpet, kan man se resterna av en skvaltkvarn som fick sitt vatten från Hampträsk strax ovanför.

Finntorpet som vi ser idag är inte så gammalt. (Bara 99 år). Det byggdes så sent som 1901 av kabinettskammarherren Oscar Holterman på Brevik. Det tidigare torpet låg troligen på samma plats eftersom inga

grundrester finns i närheten.

Kvarnstugan finns nämnd i kyrkböckerna 1714 och då får man förmoda att även kvarnen fanns. Den finns bevisligen med i mamntalslängderna 1721.

Den äldsta husförhörslängden i Värmdö är från 1704 och torparen hette då Erik Hansson med hustru Margareta samt fyra barn. Nästa torpare hittar vi 1740. Han hette Anders Roos och hustrun hette Maja. De hade sju barn.

1793 kom torparen Eric Jansson från Brevik med hustru Brita Stina Jansdotter och sonen Eric Adolph som föddes 1799. Familjen flyttade till Norrgärdet 1802.

Finntorpet med ladan. foto G.Gröndahl.

1803, Per Persson med hustru Maja Lisa Nilsson. De flyttade sedan till Säby.

1806, torparen Eric Jansson kom från Tuna och hustrun Anna Greta kom från Norrnäs. De fick fyra barn. Anna-Greta f. 1806 avled 1807, Maria Margareta f. 1807 avled 1809, en son föddes 1810, avled 1811 samt en dotter Anna Stina f. 1811. Hon blev vaccinerad 1814. Det har prästen varit noga med att skriva in.

1815 hette torparen Erik Ersson och kom från Eriksdal på norra Värmdö. Han hade haft smittkoppor har prästen antecknat. Hustrun Greta Ersson samt sönerna Jan Erik f. 1804 och Gustaf f. 1810 var också med.

1832 kom torparen Adolph Sundstedt från Fågelbro tillsammans med hustrun Wendla Severin. Familjen utökades så småningom med sju barn.

I kyrkboken från 1860-talet har prästen skrivit att det i Finntorpet fanns två barn i skolåldern, Edla och Frans Sundstedt. Man kan undra i vilken skola dessa barn fick gå. Skolan i Brevik byggdes inte förrän i början på 1900-talet.

1876 tog sonen Johan August Sundstedt över torpet. Han var född 1837. Hustrun Agnes Vilhelmina Hagberg var född 1841. Familjen hade tre barn. Elin Vilhelmina Elisabeth f. 1866, Wendla Augusta Fredrika f. 1871 samt Johan Elov Alfred f. 1875.

1877, ny torpare igen. Lars From som var född i Brännkyrka församling kom nu från Notgisttjappan på Fågelbro. Hustrun Brita Stina Persdotter var född 1845 i Ytterstad.

Med följde barnen Carl Fredrik f. 1868, Ida Olivia f. 1870, Vilhelmina Albertina f. 1873, August Theodor f. 1875. 1878 föddes tvillingarna Frans Gustaf och Thilda Josephina.

I familjen fanns också ett fosterbarn som hette Edith Olivia. Hon var barnhusbarn med nr. 5236 och född 1875 i Nicolai församling.

Familjen som var mormoner, utvandrade till Amerika den 9 juni 1881.

(En svensk emigrant Erik Forsgren, som i USA blev omvänd till mormonismen, kom 1850 till Sverige som missionär. Trots motstånd från myndigheterna spred sig rörelsen i Sverige. Flertalet, totalt över tiotusen , emigrerade till USA). Källa: Bra Böckers Lexikon.

Carl Johan Johansson flyttade nu in i Finntorpet. I kyrboken står att han var gift den 15/4 1884, men någon hustru finns inte med, däremot finns tre barn, Carl Johan, Carl Axel och Anna Sofia Cecilia.

1886 hette torparen Anders Petter Eriksson. Hustrun hette Eva Charlotta Andersdotter. Båda flyttade till Kolviken samma år.

Fostersonen Josef Emanuel Milton stannade ytterligare ett år i Finntorpet men flyttade sedan även han till Kolviken på norra Värmdö.

1886 bodde också en dräng i Finntorpet. Han hette Ernst Leonard Johansson och hans hustru hette Matilda Carolina Söderberg. De hade fyra barn, Sofia Charlotta, Matilda Wilhelmina, Hedvig Maria och Ernst Vilhelm Henning. Den här familjen stannade inte heller så länge. De flyttade samma år till Kungshusby.

1886-1887 bodde hushållerskan Johanna Stenman Hesselberg i torpet. Hon var född i Wada socken 1843. Wada ligger ca 3,5 mil n.o. om Stockholm. Dottern Alma Arvida Carlsson var född 1870.

Johanna Stenman var tidigare gift med båtsman Frans Wilhelm Carlsson Hesselberg som var båtsman i Hemmesta båtsmanstorp. Han avled den 30/9 1871.

Båtsmanstorpets finns fortfarande kvar. Det ligger intill Sjöleden, som ägs av Värmdö församling.

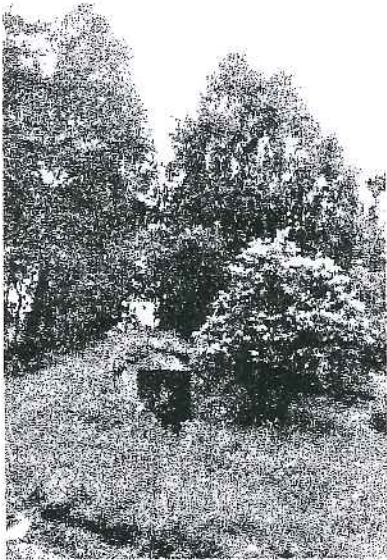
*På berghällen mellan
Finntorpet och Viltvattnet
finns denna bild i berget.
Är detta gjort av människo-
hand eller har det kommit
till på annat sätt?
Är det någon som vet?*

Foto BMO.

Den gamle torparen Adolf Sundstedt med hustrun Wendla Severin bor fortfarande kvar i torpet. Hustrun avlider 7/5 1890 men mannen bor kvar.

Från Tyresö kom den 10/7 1886 Carl Gustaf Lod som var född 1850 på Ekerö. Hustrun Augusta Andersson var född 1856 i Sköllersta. (Socken i Örebro län). Familjen tycks ha flyttad ganska ofta eftersom barnen är födda på olika ställen. Alma Theresia är född på Lofö, Olga Maria i Brännkyrka samt Carl Oskar Nicolaus är född i Tyresö.

Man kan undra hur alla dessa människor kunde bo i Finntorpet samtidigt. Jo, det finns en förklaring. Det fanns två torpstugor. Kvarntorpet som låg strax intill hörde ju också till Finntorpet. Tyvärr nämner aldrig prästen det i kyrkböckerna.

*Den gamla jordkällaren
vid Finntorpet.*

Foto BMO 1998.

1888, Henrik Andersson född 1853 i W.Haninge flyttar in med sin dotter Elin Matilda som är född 1885.

1891 flyttar ytterligare två av hans barn in i torpet. Nensia Elisabeth född 1889 och Oscar David som är född 1891.

Det framgår inte i kyrkboken om Henrik är änkeman eller skild, men den 27/12 1891 gifter han sig med Anna Matilda Karlsson f. Nilsson, som kommer från Tuna med sina tre barn, Carl Rickard f. 1878 på Ekerö, Lovisa Dorotea Eugenia f. 1880 i Sorunda samt Carl Gottfrid f. 1882 i församlingen.

Hela familjen flyttar till Bro i Uppsala län år 1894.

Nu kommer förre torparen Karl Pettersson till Finntorp. Han var född 1826 i Locketorp i Skaraborgs län. Han avled 1901. Hustrun hette Kristina Vilhelmina Nordström och var född 1834 i församlingen. Sonen Gustaf Albert var född på julafton 1872.

I torpet bodde också Edla Carolina Jansson. Hon var fattighjon, född 1855 i församlingen. Två barn hade hon, båda födda i församlingen. Ernst Gustav f. 1887 och Beda Maria f. 1893.

År 1900 skriver prästen i församlingsboken att Karl Pettersson bor i Kvarntorpet. Han fick tydligen ta sin familj med sig och flytta då en sexbarnsfamilj skulle flytta in i Finntorpet. Det är torparen Claes Erland Håkansson f. 1861 med hustru Maria Kajsa Turessdotter f. 1856. Barnen heter Gustaf Algot f. 1884, Claes Sigfrid f. 1885, Martin Hilmer f. 1887, Johan Arvid f. 1889, August Albert f. 1892 samt Ida Elisabeth f. 1898.

1910 hette torparen Johan Otto Lundberg f. 1866 i Boo. Hustrun Agusta Aurora Abrahamsson var född 1860 på Ingarö. Dottern Ester Maria var född 1890 och sonen Johan Hildemar var född 1892. Familjen hade också ett fosterbarn som hette Nils Astor Lindberg och var född 1906.

1920. Nästa torpare hette Karl Johan Åkerlund och var född 1866 i Brännkyrka församling. Hustrun Emma Matilda Karlsson var född i församlingen 1863. Sonen Johan Mauritz var född 1892 i Maria församling. Prästen har antecknat att han var sjöman. Oskar Emanuel f. 1899 i församlingen var grovarbetare. Helge Gustav f. 1902 i församlingen var jordbrukare. Dottern Nina Anna Maria var född 1905 och Agusta Leontina var född 1908.

Mellan 1933 och 1939 bodde familjen Axelsson i Finntorpet. Det var föräldrar till Evert Axelsson som sedan bosatte sig i Dalen. Familjen hade åtta kor och en militärhäst.

På 1940-talet var det ingen torpare som bodde i Finntorpet. Då hyrdes det av två bröder Kanold som livnärde sig på karamelltillverkning i liten skala. Karamellerna såldes till affärer runt om på Värmdö.

Torpet har sedan hyrts ut till sommargäster men är numera privatägt.

Britt-Marie Ohlsson

Källa.

Mantalslängder, Husförhörslängder, Församlingsböcker.

Ljus - stöpning i Backstugan.

Den 29 oktober kom 18 stycken förväntansfulla människor till Backstugan för att stöpa ljus.

Birgitta Backlund från SV Värmdö och Olle Ohlsson från hembygdsföreningen visade oss hur det går till att stöpa ljus.

Resultaten blev lite olika, men både vanliga ljus och grenljus tillverkades.

Mellan doppningarna i grytan hann vi med att dricka kaffe och prata.

Alla verkade nöjda och flera önskade att ljus-stöpningen blir en tradition hos oss.

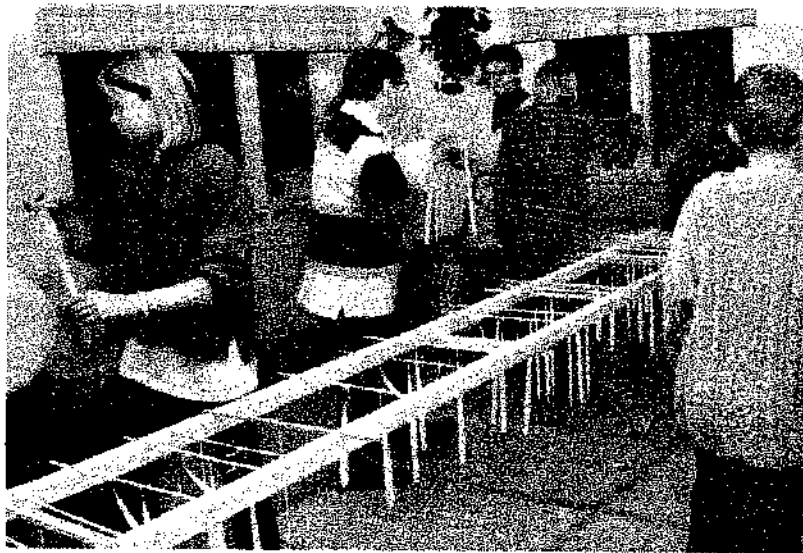

Foto BMO.

Våra kära jultraditioner.

*ur Stora boken om
livet förr.*

av Jane Fredlund.

Julkort

av Jenny Nyström.

En hel del av vad vi idag betraktar som gamla jultraditioner är faktiskt ganska nya seder. Om vi går tillbaka till mitten av förra seklet tändes inga adventsljus och Lucia firades bara på vissa håll i landet. Jultomte och julgran hade man aldrig hört talas om.

Fira advent ett nytt påfund.

Att som vi idag gör "räkna ned" julen genom att tända ett ljus för varje söndag i advent är en ganska ny sedvänja, liksom så många andra julseder inföرت efter förebild från Tyskland. Första gången man känner till att adventsljus tänts var på Ersta diakonissanstalt på 1870-talet. Först på 1920-talet började adventsstakar för fyra ljus säljas.

Efter tyskt mönster infördes också adventskalendrar genom Flickscoutförbundet år 1934. Minns ni förresten adventsstjärnorna av papper med en glödlampa i som under 1940-talet hängde i snart sagt varje fönster före jul. Fortfarande ser man dem här och var även om de ofta konkurrerats ut av varianter i mera elegant utförande.

De frikyrkliga herrnhutarna tycks ha varit föregångare med denna sed och på 1930-talet tog en pappersfabrikant upp idén och började masstillverka pappersstjärnor.

BMO

Några råd vid värk och andra mindre åkommor.

Hämtade ur boken Oumbärlig rådgifvare för hvarje hem.

Medel mot hufvudvärk

Man lägger sig utsträckt på ryggen och anbringar bak i nacken något rifven pepparrot. Till och med de häftigaste smärtor upphöra efter 10 à 15 minuters förlopp. Skulle svedan blifva för stark, kan man en stund derefter lägga pepparrotten i en linnelapp och lägga denna i nacken.

Ett utmärkt medel mot lättare hufvudvärk är Hoffmans droppar. Man dryper 2 à 3 droppar på hufvudet: det verkar genast, men man bör akta sig för att drypa för många, ty då verkar de en smula bedöfvande.

STRÖMMA
hembygdsförening

Julmarknad
lörd. den 9 december
kl. 11 - 15

**Försäljning av hantverk,
hembakat bröd och honung.**

Kaffeservering

Loppisbutiken är öppen.

Muséet är öppet under marknaden

Välkommen